

В. С. Сідак, В. Є. Шевченко

АКТУАЛЬНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Розглянуто актуальні психолого-педагогічні аспекти виховання громадянина в умовах інформаційного суспільства. Значну увагу приділено формуванню ціннісних орієнтацій молоді в інформаційній політиці держави. Наголошено, що молодіжна інформаційна політика має формувати позитивний образ героя нашого часу – патріота, трудівника, законслухняного громадянина і чесної людини. Розкрито механізми патріотичного виховання молоді: держава і суспільство мають забезпечити випереджальну й інноваційну участь молоді в державотворчих процесах; це змінить сучасну роль молоді – з участі у вирішенні власних соціально-побутових проблем на участь у розв'язанні стратегічних проблем розвитку суспільства.

Ключові слова: молодь, інформаційна політика, ціннісні орієнтації, духовність, національна ідея, інформаційне суспільство.

Проблема. Досвід останніх десятиліть переконливо доводить, що політичних і економічних успіхів досягають саме ті держави, які приділяють підвищену увагу молоді, що стійкий розвиток демонструють саме ті суспільства, які переглянули систему традиційних поглядів на нові покоління, на систему взаємин між поколіннями і на їх значення для політичного і соціально-економічного розвитку. Саме тому в новому тисячолітті стратегічні переваги будуть у тих держав і суспільств, які навчатяться ефективно використовувати людський потенціал і в першу чергу той інноваційний потенціал розвитку, носієм якого є молодь.

Україна традиційно знаходиться в центрі глобальних та регіональних політичних і економічних процесів. Завдання забезпечення її поступального, стійкого розвитку і безпеки вимагає ефективної і адекватної реакції на сучасні виклики, досягнення національної конкурентоспроможності у всіх сферах.

Метою статті є розгляд актуальних психолого-педагогічних аспектів виховання громадянина в умовах інформаційного суспільства, розкриття механізмів патріотичного виховання молоді.

Розвиток демократичної держави із сучасною соціально спрямованою економікою буде ефективнішим лише за активної участі молоді. Творчий потенціал і соціальний ресурс молоді – один із найважливіших основ модернізації суспільства. В умовах нових світових впливів назріла гостра потреба в посиленій увазі до молоді з боку держави, розробці системного, ретельно вивіреного, науково обгрунтованого і довготермінового плану дій, результати виконання якого ста-

нуть відчутними у близькій перспективі. Адже кожна молода людина є активним учасником розбудови громадянського суспільства, відіграє в ньому важливу роль і несе відповідальність за процеси прийняття рішень на всіх рівнях, що впливають на її життя, а держава має забезпечувати доступ молоді до відповідних і необхідних програм та послуг незалежно від статі, географічного положення, соціального, культурного, економічного чинників [1].

Сьогодні перед нашою державою стоять завдання: виховання у молодого покоління почуття патріотизму; формування особистості на засадах духовності, моральності, толерантності; створення умов для інтелектуального, культурного та фізичного розвитку; реалізації науково-технічного і творчого потенціалів молодих громадян. Це насамперед завдання молодіжної, соціальної та інформаційної політики держави.

Серйозний вплив на виховання молоді, формування її світогляду чинить інформаційне середовище.

Протягом останніх десятиріч в Україні спостерігається поступальний розвиток інформаційної сфери як особливої системи суспільних відносин, що виникають в усіх сферах життя і діяльності суспільства і держави в результаті одержання, використання, поширення та зберігання інформації, насамперед у сфері законодавчого закріплення права особи на інформацію та на вільне поширення її в країні і за кордоном, трансформації моделі взаємовідносин між органами державної влади та засобами масової інформації, створення національних систем і мереж інформації тощо [2, с.121–122].

Соціальні перетворення, викликані стрімким розвитком інформаційних технологій, лише підвищують ефективність слова. Як вважає З. Бжезинський, інформаційно-структурна складова є нині однією з трьох заporук могутності сучасної держави [3, с.39–40].

“Інформаційна революція”, “інформаційний бум”, “інформаційне суспільство” і, звичайно, “інформаційна сфера” та “інформаційні технології” – ці та подібні до них терміни поступово стали загальноприйнятими поняттями, в яких, залежно від завдань та підходів, висловлюються сподівання про небувалий розквіт, який очікує людство після початку інформаційної епохи.

Свобода слова, інші демократичні цінності створили принципово нову комунікативну ситуацію. Сучасні інформаційні технології дають змогу неконтрольовано встановлювати інформаційні відносини і впливати на інформаційний простір. Інтернет суттєво змінив методи доступу до інформації та її поширення. Ця мережа порівняно з іншими засобами масової інформації передбачає значно більші можливості щодо реалізації права особи на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації. Інтернет надає практично необмежений вільний доступ до накопиченої людством інформації незалежно від відстані й місця зберігання, значно наближає до першоджерел.

Інформацію сьогодні треба розглядати як стратегічний продукт. Здатність суспільства та його інституцій збирати, обробляти, аналізувати, систематизувати та накопичувати інформацію, забезпечувати свободу інформаційного обміну є важливою передумовою соціального й технологічного поступу, чинником національної безпеки, однією з основ успішної внутрішньої та зовнішньої політики. Інформаційна сфера має системоутворюючий характер і практично впливає на всі галузі суспільних відносин [4, с. 395].

Проте Україна зіткнулася з проблемою відсутності єдиного плану, єдиної державної позиції або стратегії розвитку інформаційної галузі. Такий єдиний підхід допоміг би всім гілкам влади приймати правильні та послідовні рішення у процесі розбудови держави.

Можна констатувати, що в інформаційній сфері держави невинними є такі проблеми:

- відсутність довгострокової державної стратегії щодо подальшого розвитку інформаційної сфери;
- недосконалість законодавства про інформацію;
- недостатній рівень державної підтримки виробництва і розповсюдження вітчизняної інформаційної продукції.

Ускладнює ситуацію відсутність суспільновизнаних морально-етичних орієнтирів розвитку, образу майбутнього, слабо розвинені умови для самореалізації і втілення соціально значущих ініціатив молоді. Бракує механізму узгодження інтересів молоді з інтересами інших груп суспільства.

У сукупності це призвело до того, що в наявному інформаційному середовищі ціннісно-смісловий простір молоді формується на основі або кримінальної субкультури, або ціннісно-поведінкових моделей, руйнівних для національно-культурної самоідентифікації молодих українців. Характерними рисами масової молодіжної свідомості стають правовий нігілізм, брак соціальної волі, “стадний” інстинкт [5; 6].

Провідну роль у цьому процесі відіграють засоби масової інформації та інтернет-ресурси. У сучасному молодіжному середовищі їм належить лідерство у формуванні свідомості і світогляду, життєвих цінностей, взірців для наслідування. При цьому продукт масової споживчої культури багато в чому сприяє зростанню агресії та етичної розбещеності в молодіжному середовищі, підсилюючи негативні тенденції в його розвитку.

Як відомо, розбудова української держави ставить на порядок денний надзвичайно важливе і невідкладне завдання – виховання справжнього громадянина і патріота рідної землі. Лише люди, безмежно віддані українській національній ідеї, здатні відстояти незалежність, соборність України, вивести її з тимчасових соціально-економічних труднощів на шлях прогресу і процвітання.

З огляду на це побудова нового демократичного, гуманного суспільства, яке орієнтується на високі національні і загальнолюдські цінності, набуває насамперед виховного характеру. Особливо це стосується молоді, якій в недалекому майбутньому обстоювати та примножувати здобутки нашої незалежності. Система виховання зумовлює формування навичок поведінки в сім'ї, під час навчання, на виробництві, в культурно-освітній, професійній та політичній діяльності. Зміст виховання визначається пріоритетністю вимог часу, потребами соціально-економічного розвитку і суспільними відносинами, станом науки, технологій, культури, родинно-сімейними стосунками, традиціями та рівнем системи освіти. Ці аспекти є взаємозалежними, динамічними, тобто система виховує особистість, а особистість виховує систему.

Необхідність виваженого розв'язання проблеми розвитку системи виховання в процесі державотворення зумовлює потребу формування і збереження класичних і утвердження нових ціннісних орієнтацій. Центральним у процесі державотворення є формування в учнівської та студентської молоді демократичних цінностей, свобод та громадянської позиції. Нині, в умовах перманентних соціально-економічних негараздів, відбувається інтенсивний процес соціальної і моральної деградації частини учнівської молоді, надмірного захоплення негативними формами комерційного бізнесу і низькопробною зарумбійною культурою. Відтак притуплюються природні потреби в пізнанні, втрачається інтерес до чесною праці, знецінюються духовні ідеали. Досить помітне місце в нашому житті посіли так звані предметні цінності, які, ми вважаємо, були притаманні лише капіталістичному суспільству і які досить інтенсивно розроблялися на Заході. Це особистий інтерес, корисливість, раціональність, прибуток. У повсякденному житті саме ці прагматичні раціональні цінності набувають дедалі більшого значення, особливо для молоді [7; 8].

Проте ціннісна орієнтація слугує своєрідним критерієм, фільтром у визначенні ставлення людини до матеріальних та духовних цінностей, системи настанов, обстоюванні принципів і переконань. Вона передбачає позитивне або негативне значення об'єктів навколишнього світу для індивідуума чи суспільства і визначається не їхніми якостями як такими, а їх місцем та наявністю в людській життєдіяльності інтересів і потреб, соціальних відносин, критеріями і способами оцінки цього значення, виражених у моральних принципах і нормах, ідеалах, настановах і цілях.

Цінності, безумовно, є тим феноменом, котрий якнайтісніше пов'язаний зі сферою потреб людини, оскільки певна система цінностей втілюється, опредметнюється в тих чи інших конкретних феноменах, пов'язаних з відповідними формами життєдіяльності, в яких і здійснюється оволодіння цінностями, їх поступове перетворення з явища “зовнішнього” у явище “для себе”, тобто відбувається перевер-

дення цінностей суспільних на цінності суб'єктивно значущі для самого індивіда.

Сьогодні ми є не лише свідками, але й учасниками кризи моральності і правосвідомості, соціальної нестабільності, політичної дезорієнтації та дестабілізації молоді. Важливим чинником цієї кризи цінностей є крах тоталітарної системи, яка формувала у всіх єдину систему цінностей та ціннісних орієнтацій. Пошуки нових ціннісних орієнтацій важкі самі по собі, ускладнені негативними соціально-економічними процесами, але стають життєво важливими і необхідними засобами опори в життєвих колізіях. Сучасні цінності – актуальна ідеологічна проблема, проблема формування світогляду, що виступає інтегративною основою діяльності як окремого індивіда, так і будь-якої малої або великої соціальної групи, колективу, нації, всього людства. Це також нова проблема, що має проростати і кристалізуватися заново, причому вибір світоглядних позицій, а отже, і цінностей покладається на індивіда як суб'єкта життєдіяльності. Це, звичайно, проблема загальної значущості, бо процес державотворення в Україні висуває на передній план такі спільні для всіх ідеологічні цінності, як патріотизм та громадянськість, та їх відображення у свідомості, світогляді і поведінці [1].

В наш час розгулу всюдозволеності, втрати старих, іноді непридатних для життя орієнтирів, і тимчасового духовного бездоріжжя важко переоцінити значення ціннісних орієнтацій як умови розвитку особистості, здатної до самостійного і відповідального вибору. Стає цілком очевидною нагальна необхідність створити нову систему цінностей, яка б слугувала орієнтиром у вихованні молодого покоління та громадян будь-якого віку. Така система загалом і кожен її структурний компонент зокрема мають становити одне ціле, в якому об'єднувальним началом є духовність людини.

Духовність – це втілення у світоглядних орієнтаціях людини сподівань, прагнень, ідеалів, духу народу, нації, що визначає спрямованість особистісних потреб, бажань і зумовлює настанову на відповідний життєвий вибір. Це осмислення людиною гуманістичного сенсу мети людської життєдіяльності [9; 10].

З огляду на викладене актуальними є наукове розроблення і практичне забезпечення, по суті, нової системи громадянського виховання, мета якого – сформувати в молоді структуру громадянських якостей, потребу захищати інтереси України, реалізовувати свій особистісний потенціал на благо зміцнення Української держави. Особливу роль у цьому відіграє інформаційна політика, яка б мала бути спрямована на ствердження в молодіжному середовищі ідеалів патріотизму, національної самосвідомості, вищих моральних цінностей, правової свідомості.

Безперечно, чітко вибудована молодіжна інформаційна політика сприяла б духовно-моральному та патріотичному вихованню молодих

людей, формувала позитивний образ героя нашого часу – патріота, трудівника, законслухняного громадянина і чесної людини.

Патріотичне виховання молоді, як систематична і цілеспрямована діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування і громадських організацій, має формувати у молодих громадян високу патріотичну свідомість, почуття вірності своїй Батьківщині, готовність до виконання громадянського обов'язку і конституційних обов'язків із захисту інтересів Вітчизни. Патріотичне виховання має сприяти забезпеченню духовно-моральної єдності суспільства, зміцненню єдності народу України на основі усвідомлення спільності історичної долі, зниженню соціальної напруженості й підтримці суспільної стабільності, зміцненню обороноздатності країни. Героїчні події вітчизняної історії, досягнення країни в галузі науки, культури, спорту, політики й економіки зберігають якість моральних орієнтирів і є передумовами для успішної реалізації виховної роботи в інформаційному середовищі [11].

Слід зауважити, що в інформаційному середовищі якісні і кількісні характеристики цінностей перебувають в подвійній залежності від внутрішніх властивостей їх носія та від потреб і прагнень суспільства, людини, яка є адресатом цінностей. Для періоду становлення і розбудови держави характерними є тенденції збереження класичних цінностей, переосмислення характерних національних цінностей та насадження чужих (нові лідери, нові ідеї, нове життя).

Побудова ж демократичного суспільства базується на національній ідеї, любові до Вітчизни, класичній культурі і спрямовується в площину Я-концепції особистості, громадянина, патріота України. Тому до системи понять, які повинен глибоко знати кожен громадянин, слід віднести поняття “національна ідея”, “національний ідеал”, “національна ідеологія”, “національні інтереси” та ін.

У загальному плані *національна ідея* – це духовна першооснова, джерело особистісного розвитку людини, соціально-психологічний механізм інтеграції соціальних груп; джерело суспільного поступу того чи іншого етносу, його державотворчої енергії; механізм врівноваження та гармонізації життєдіяльності народів, що населяють певний географічний простір і мають єдину історично-політичну долю і орієнтацію на майбутнє. Це складний національно-політичний, морально-етичний і психологічний феномен народного життя, його менталітету, це теорія і практика життя народу за період його національно-визвольних змагань, це історія його існування.

У вузчому і конкретному значенні національна ідея – це відображення нацією свого місця на планеті та перспектив власного подальшого розвитку. Для світового українства такою ідеєю є розбудова самостійної, соборної та незалежної Української держави, що і проголошено в Декларації про державний суверенітет України та в Акті незалежності України. Вона досить міцна, бо дозрівала протягом століть.

Національна ідея підказує етносу, як треба жити, чому жити треба саме так, а не інакше, що і як слід робити з урахуванням близької і віддаленої перспектив, тобто вона виконує орієнтувальну, організаційну та мотиваційну функції в життєдіяльності етносу.

Оскільки в національній ідеї не тільки фіксується реальне державне буття нації, але й обґрунтовується, яким воно має стати у майбутньому, це пов'язує її з національним ідеалом – образом досконалого державного буття. Саме в національному ідеалі абстрактна і узагальнена національна ідея набуває конкретної форми.

У розбудові держави значну роль відіграють і **національні цінності** – як соціально-матеріальні (демократія, гуманізм, свобода, добробут, соціальний захист тощо), так і духовно-культурні (принципи, погляди, моральні норми, традиції), які сповідує нація. Здебільшого вони мають загальнолюдський характер, хоча й багато в чому специфічні, бо залежать від світосприймання, світорозуміння та інших особливостей нації.

Національна ідеологія – це система політичних, правових, філософських, етнічних, релігійних ідей, ідеалів, поглядів, які відображають ставлення нації крізь призму власних інтересів до навколишнього світу. Як системне утворення національна ідеологія відрізняється від національної ідеї та національного ідеалу тим, що включає в себе такі компоненти, які хоча і мають національну забарвленість, але не є пріоритетними і винятковими.

Національні інтереси – це узагальнене вираження актуальних потреб певної національної спільноти. Вони формуються на основі інтересів громадян і соціальних груп, але не зводяться до них чи навіть до їх суми. У процесі взаємодії громадян і соціальних груп відбувається формування інтересів національної спільноти в цілому [12, с. 234].

В умовах незалежності національні інтереси українства модифікувались у державні. З огляду на це виникла проблема їх оптимального співвідношення з інтересами особистими, які не завжди збігаються з першими. Їх поєднання можливе завдяки суспільним інтересам. Вони “витягають” громадянина з кола егоїстичних інтересів, залучаючи його до широкої спільної діяльності.

Як бачимо, національні цінності відіграють велику роль у процесі виховання майбутніх громадян.

Громадянство передбачає насамперед правову належність особи до конкретної держави, що визначає сукупність прав, свобод та обов'язків особистості і забезпечує їх правовий захист як усередині країни, так і за її межами.

Завдання демократичної держави у тому, щоб створити умови для формування виваженої громадянської позиції, громадянської думки, як цілеспрямовано під впливом державних інститутів, так і волевиявленням особистості чи колективу, народу, духовна сфера якого

включає таку систему цінностей та ціннісних орієнтацій: утвердження в міжлюдських стосунках гуманних начал – доброти, справедливості, толерантності, щирості, сумлінності, власної гідності, взаємоповаги, відповідальності, принциповості і негативного ставлення до фальші, цинізму та лицемірства.

Треба виховувати у майбутніх громадян вміння робити власні об'єктивні оцінки різних життєвих явищ та подій, самих людей та сенсу життя і завдяки цьому протистояти механічному та експансивному нав'язуванню іззовні готових, часто сумнівного змісту і походження, еталонів та орієнтирів, які пропонує інформаційний простір.

Важливим є також виховання свідомого і відповідального ставлення до прав та обов'язків громадян згідно з державним законодавством: активна протидія правовому нігілізму, повага до Конституції, державних символів та їх активний захист від будь-яких посягань з боку несвідомих членів суспільства. Отже, головним у державі, на чому базується її існування, розвиток і подальший поступ, є закони, з яких найважливіший – Конституція, своєрідна модель державної та суспільної системи України [13; 14].

Лише політична грамотність, політична свідомість і політичне мислення, політична культура загалом стимулюють громадянську активність, роблять кожного громадянина не пасивним спостерігачем подій, які відбуваються в країні і світі, їх активним учасником. Слід підкреслювати, що права та обов'язки громадян тісно пов'язані між собою. Якщо людина пересвідчилася, що держава не формально, а насправді стоїть на сторожі її прав та свобод, домагається їх неухильної реалізації, то на основі свого конституційного мислення вона діалектично починає вважати цінностями і свої громадянські обов'язки. Це означає, що громадянин позитивно сприймає і права держави, і її вимоги до нього, і санкції, якщо ці вимоги ним не виконуються. Довести це до свідомості підростаючого покоління є одним з першочергових завдань вітчизняної інформаційної політики.

Висновок. Отже, держава і суспільство мають забезпечити випереджальну й інноваційну участь у державотворчих процесах, духовні і культурні потреби молоді, рівні можливості для розкриття її творчого, професійного, інтелектуального потенціалу, набуття нею соціального досвіду, формування вміння жити у громадянському суспільстві, підтримку сімей, конкурентоспроможність на ринку праці, якісну освіту, формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій, патріотизму, національної і громадської свідомості серед молоді, яка б могла забезпечити безперервність розвитку держави Україна, базуючись на державних і національних цінностях.

Такий підхід дасть можливість визначити стратегічну мету української молоді – формування у неї відповідального ставлення до свого майбутнього і майбутнього держави. Це зробить процес залу-

чення молоді до розробки і реалізації державної молодіжної політики ефективним і змінить сучасну роль молоді – брати участь у вирішенні власних соціально-побутових проблем на необхідну участь у розв'язанні стратегічних проблем розвитку суспільства.

Л і т е р а т у р а

1. Доктрина молодіжної політики України як основа формування, розвитку й ефективної реалізації сучасної конкурентоспроможної особистості [Електронний ресурс]. – 2011. – 11 груд. – Режим доступу : <http://www.experts.in.ua>.
2. *Арістова І. В.* Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади : дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / І. В. Арістова. – Х. : Національний ун-т внутрішніх справ., 2002. – 476 с.
3. *Бжезинський З.* Большая шахматная доска / З. Бжезинський. – М., 1998. – 250 с.
4. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура. / М. Кастельс. – М., 2000. – 450 с.
5. *Дубровський В.* Рушійні сили небажаних реформ: уроки українського перехідного періоду / В. Дубровський, Я. Ширмер, В. Грейвс-Третій, Є. Головаха та ін. // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. – № 1. – С. 56–72.
6. *Головаха Є. І.* Українське суспільство 1992–2008 : Соціологічний моніторинг / Є. І. Головаха, Н. В. Паніна. – К. : ІС НАНУ, 2008. – 85 с.
7. *Хорунжа Л. П.* Гуманізація навчально-виховного процесу / Л. П. Хорунжа // Рідна школа. –1999. – № 1. – С. 36.
8. *Скульський Р. П.* Пріоритетні цінності у вихованні майбутніх вчителів / Р. П. Скульський // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 168–170.
9. *Бех І. М.* Духовні цінності в розвитку особистості / І. М. Бех // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 117–120.
10. *Боришевський М. Й.* Духовні цінності в становленні особистості – громадянина / М. Й. Боришевський // Педагогіка і психологія. – 1997. – №1. – С. 144–150.
11. Концепція державної інформаційної політики [Електронний ресурс]. – 2010. – 20 серп. – Режим доступу : <http://www.publicpolinfo.gov.ua>
12. *Киричук О. А.* Національна ідея: витоки і шляхи об'єктивізації / О. А. Киричук // Матеріали наук.-практ. конф. “Ідеологія та ідейно-політичні засади державного будівництва України”. – К., 1993. – С. 235–238.
13. *Нікітіна Н. А.* Формування громадянської позиції в учнів педагогічного ліцею в навчально-виховному процесі : дис. ... канд. пед. наук– Луганськ, СУНУ ім. В. Даля 2007 – 253 с.
14. *Рацул О. А.* Проблема формування громадянськості студентів вищих навчальних закладів України в другій половині XIX – початку XX століття: дис. ... канд. пед. наук. / О. А. Рацул. – Х.: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2005. – 186 с.

Сідак В. С., Шевченко В. Е. Актуальные психолого-педагогические аспекты воспитания гражданина в условиях информационного общества

Рассмотрены актуальные психолого-педагогические аспекты воспитания гражданина в условиях информационного общества. Значительное внимание уделено формированию ценностных ориентаций молодежи в информационной политике государства. Подчеркнуто, что молодежная информационная политика должна формировать положительный образ героя нашего времени – патриота, труженика, законопослушного гражданина и честного человека. Раскрыт механизм патриотического воспитания молодежи: государство и общество должны обеспечить опережающее и инновационное участие молодежи в процессах становления государства; это изменит современную роль молодежи – с участия в решении собственных социально-бытовых проблем на участие в решении стратегических проблем развития общества.

Ключевые слова: молодежь, информационная политика, ценностные ориентации, духовность, национальная идея, информационное общество.

Sidak V. S., Shevchenko V. E. Urgent Psychological and Pedagogical Aspects of the Education of a Citizen in the Information Society.

The paper highlights the psychological and pedagogical aspects of the education of a citizen in the information society. Attention has been paid to the development of values by youth through the informational policy of state. It is emphasized that the youth information policy should favour the formation of a contemporary hero's positive image – that of a patriot, worker, loyal citizen and honest person. The mechanism of the patriotic education is described: the state and society should provide the outdistance and innovative youth's participation in the state forming processes. It will change the contemporary role of young people, who, alongside with solving their own communal and living problems, will also take part in the society development strategic problems shooting.

Key words: youth, informational policy, spirituality, national idea, informational society.

© Сідак В. С., Шевченко В. Е.

Т. О. Вольфовська

**ВПЛИВ СУЧАСНОГО ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОГО ПОЛЯ
ІСТОРИЧНОГО МИНУЛОГО НА ФОРМУВАННЯ КАРТИНИ
СВІТУ ОСОБИСТОСТІ**

Показано, що традиційні шляхи трансляції минулого через покоління зазнають значних змін в умовах формування глобальних інформаційних брендів. Попри це історична пам'ять залишається системою орієнтирів у пошуках смислів для нових генерацій. Інтерпретаційні наративи історичного минулого відтворюють провідні для сучасного дискурсу моделі національної свідомості і впливають на процеси структурування картини світу особистості.

Ключові слова: історична пам'ять, стратегічна культура, ментальна ригідність, інтерпретативні схеми, "я-наративи".